

Науменко Світлана Олександрівна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інститут педагогіки НАПН України, Україна

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН

Пандемія COVID-19 та викликані нею довготривалі карантинні обмеження спричинили глобальні зміни у соціально-економічному житті людства в цілому. Суттєвих змін зазнали ті суспільні галузі, що базуються на безпосередніх (контактних) та тривалих комунікаціях великої кількості суб'єктів. Зокрема, з 2020 р. в Україні та інших країнах світу заклади загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) змушені були перейти на змішане та дистанційне навчання.

Довготривалість такого навчання змусило й державні органи влади, зокрема міністерства освіти, відповідно відреагувати і створити для учасників освітнього процесу ресурси для організації дистанційного навчання в ЗЗСО. Зокрема, у 2020 р. в Україні завдяки спільним зусиллям Офісу Президента України, Міністерства освіти і науки України (далі – МОН України), Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, громадської спілки «Освіторія» та 40 небайдужих педагогів були спеціально зняті відеоуроки для здобувачів 5-11 класів з основних предметів (української мови, української літератури, алгебри, геометрії, історії України, всесвітньої історії, англійської мови, фізики, хімії, географії, біології), які під час карантину транслювали 15 українських телеканалів і медіаресурсів та були розміщені на YouTube-каналі МОН України [1]. <https://www.youtube.com/channel/UCQR9sMWcZshAwYX-EYH0qiA>

Зараз на YouTube-каналі МОН України (MON UKRAINE, <https://www.youtube.com/c/MONUKRAINE/playlists>) є три плейлисти з відеоуроками, присвячені Всеукраїнській школі онлайн: для початкової (1-4 класи), базової (5-9 класи) та старшої школи (10-11 класи).

11 грудня 2020 р. Міністерство освіти та науки України спільно з Українським інститутом розвитку освіти та Міністерством цифрової трансформації України запустили платформу для дистанційного та змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн» (<https://lms.e-school.net.ua/>) [2].

Цю платформу було створено з метою забезпечення рівного доступу до якісної шкільної освіти здобувачів 5-11 класів. Здобувачі отримали можливість користуватися нею як для навчання під час карантину, так і для ознайомлення з темою, яку вони пропустили під час звичайного навчання через хворобу або з інших причин [3]. На цій платформі розміщені рекомендації для вчителів щодо реалізації змішаного та дистанційного навчання за допомогою навчальних матеріалів платформи.

На платформі «Всеукраїнська школа онлайн» містяться відеоуроки, тести та матеріали для самостійної роботи з 18 основних предметів (українська мова, українська література, математика, алгебра, алгебра і початки аналізу, геометрія, англійська мова, зарубіжна література, всесвітня історія, історія України, основи правознавства, природознавство, біологія, біологія та екологія, географія, фізика, хімія, мистецтво) [3].

При цьому матеріали навчально-методичного характеру розподілені за предметами та класами (від 5 до 11 класу), а також поділені на окремі теми й уроки. Кожен урок містить навчальне відео, конспект уроку та тест. Тести призначені для самоконтролю здобувачів освіти та дають їм змогу самостійно відслідковувати прогрес у своїх здобутках. Також на платформі є підсумкові тести за тему. Тести складаються з тестових завдань різних форматів, зокрема з вибором однієї та кількох правильних відповідей із запропонованих варіантів, на встановлення відповідності (так звані «логічні пари») та відкритої форми, що передбачають введення (друк) здобувачем освіти текстової або числової інформації.

На платформі «Всеукраїнська школа онлайн», на нашу думку, бажано також розмістити: 1) тести чи посилання на тести, які б вчителі могли використати для оцінювання здобувачів освіти з теми та за навчальний рік; 2) методичні рекомендації для вчителів щодо реалізації змішаного та дистанційного навчання (а не лише рекомендації як використовувати навчальні матеріали платформи під час такого навчання). Також вважаємо, що на платформі має бути окремий розділ, присвячений впровадженню змішаного та дистанційного навчання в початковій школі, а не лише у 5-11 класах. Адже впровадження такого навчання саме в початковій школі викликає найбільші труднощі.

Умови жорсткого карантину та необхідність продовжувати навчальний процес у цих умовах змусили різні країни світу запроваджувати аналогічні підходи та схожі моделі реалізації дистанційної форми навчання. Зокрема, в європейських країнах інструментами дистанційного навчання стали платформи онлайн-навчання, телебачення та радіомовлення. (Докладніше про платформи онлайн навчання у країнах світу висвітлено в аналітичній довідці «Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий-травень 2020 р.)» (автори: Локшина О. І., Глушко О. З., Джурило А. П., Кравченко С. М., Нікольська Н. В., Тименко М. М., Шпарик О. М. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2020) [4]).

Досить цікавим і повчальним для України у контексті використання різних ресурсів для організації дистанційного навчання в ЗЗСО є досвід Республіки Казахстан. Адже в цій країні, як і в Україні, на заваді запровадження дистанційного навчання стоять відсутність в учасників освітнього процесу (здобувача освіти, вчителя) комп'ютера або іншого електронного пристрою та відсутність Інтернету в деяких населених пунктах країни [5; 6]. Зокрема, в Республіці Казахстан з метою максимального охоплення здобувачів освіти дистанційним навчанням було враховано відмінності у матеріальному становищі й технічних можливостях родин учнів (зокрема, наявність комп'ютера, доступу до Інтернету тощо) та ресурсами для організації дистанційного навчання стали телебачення, радіо, спеціальні інтернет-платформи та пошта [7]. Наприклад, в Республіці Казахстан у 2020 р. під час карантину два телеканали («Балапан» та «Ел Арна») транслювали спеціально зняті відеоуроки з основних предметів для здобувачів 1-11 класів. Аудіоверсії уроків можна було почути на радіо «Қазақ радиосы» та «Радио Классика». Також ці відеоуроки можна знайти на YouTube-каналі онлайн-школи BilimLand (<https://www.youtube.com/channel/UC3FdbmObrIhptw-vQdYBgcw> (російською мовою) та <https://www.youtube.com/channel/UCAwPS71bUJbJfeLKmba4jXg> (казахською мовою)). У випадку, якщо в місцевості, де проживав здобувач освіти, у нього не було можливості підключитися до Інтернету або не були доступні інші засоби зв'язку, вчителі й здобувачі освіти обмінювалися навчальними матеріалами та результатами виконання домашніх і контрольних робіт через «Казпочту» [8].

Повчальним є також досвід Республіки Казахстан щодо вирішення проблеми технічного забезпечення учасників освітнього процесу. Для цього уряд країни дозволив під час карантину передавати комп'ютерне обладнання ЗЗСО у тимчасове користування здобувачам освіти і вчителям. Натомість в Україні цю проблему вирішують батьки здобувачів власними силами.

Значним здобутком і допомогою в реалізації дистанційного навчання в Республіці Казахстан стало встановлення партнерських домовленостей з провідними інтернет-компаніями, які сприяли розширенню доступу до освітніх платформ і он-лайн ресурсів для навчання. Зокрема, з метою здійснення навчання через інтернет-платформи уряд Республіки Казахстан досяг домовленості з такими компаніями як Bilim Media Group, Kundelik, Daryn Online щодо надання здобувачам освіти і вчителям безкоштовного доступу до їх освітніх платформ (Bilimland, Күнделик, Daryn), а також уклав меморандум з мобільними операторами про те, що під час дистанційного навчання при відвідуванні освітніх сайтів з абонентів не списувався інтернет-трафік. Також у 2020 р. на казахській онлайн-платформі BilimLand (<https://bilimland.kz/ru>) було відкрито модуль (проект) «Online Мектеп», на якому розміщено відеоуроки, уроки з інтерактивними завданнями та тестові завдання.

Отже, проблема ресурсного забезпечення дистанційного навчання є актуальною як для України, так і для країн близького зарубіжжя. Важливим її аспектом є забезпечення учасників освітнього процесу необхідним технічним устаткуванням для реалізації дистанційного навчання під час пандемії. Досвід Республіки Казахстан вирішення цієї проблеми вказує на доцільність залученням ресурсної бази інтернет-компаній, освітніх платформ, медіа та поштового зв'язку для впровадження дистанційної форми навчання. Одним із шляхів покращення технічного забезпечення учасників освітнього процесу є передача комп'ютерного обладнання ЗЗСО здобувачам освіти і вчителям, натомість в Україні цю проблему вирішують батьки учнів власними силами.

Для вітчизняної освітньої системи важливе значення має удосконалення інформаційного наповнення національного ресурсу «Всеукраїнська школа онлайн». Підвищенню її функціонування сприятиме наповнення контенту тестами, які вчителі могли б використати у навчальному процесі, та науково-методичними і навчальними матеріалами, присвяченими практичним питанням реалізації змішаного та дистанційного навчання взагалі та в початковій школі зокрема.

Список використаних джерел:

1. О 10:00 стартує Всеукраїнська школа онлайн: розклад і теми уроків на тиждень, посилання на YouTube МОН, де транслюватимуться уроки для всіх класів. (2020). Вилучено з <https://bit.ly/2SpBCga>.
2. Всеукраїнська школа онлайн. (без дати). Вилучено з <https://mon.gov.ua/ua/tag/vseukrayinska-shkola-onlajn>.
3. Про проект. (без дати). Вилучено з <https://lms.e-school.net.ua/about>.
4. Локшина, О. І., Глушко, О. З., Джурило, А. П., Кравченко, С. М., Нікольська, Н. В., Тименко, М. М. & Шпарик, О. М. (2020). *Аналітична довідка. Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий-травень 2020 р.)*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України. Вилучено з <https://lib.iitta.gov.ua/721241/>.
5. Дистанционное обучение школьников. Ответы на часто задаваемые вопросы. (2020). Извлечено из <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/press/news/details/52789?directionId=3317&lang=ru>.
6. Науменко, С. О. (2020). Перспективи запровадження онлайн зовнішнього незалежного оцінювання в Україні. *Оцінювання досягнень здобувачів загальної середньої освіти: сучасні виклики та перспективи : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 48-59). 22 жовтня, 2020, Хмельницький, Україна: Видавництво ХОІППО. Вилучено з <https://lib.iitta.gov.ua/722159/>.
7. Как организовано дистанционное образование. (2020). Извлечено из <https://www.zakon.kz/5016836-kak-organizovano.html>.
8. Инструкция для родителей: обучение через Казпочту. (2020). Извлечено из https://forbes.kz/news/2020/04/06/newsid_222655.